

Sygn. akt II AKa 233/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 października 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie w II Wydziale Karnym w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Andrzej Kaczmarek
Sędziowie:	SA Bohdan Tracz (sprawozdawca) SA Lech Lewicki
Protokolant	st.sekr.sąd. Agnieszka Jarzębkowska

przy udziale Wiesława Greszty prokuratora Prokuratury Apelacyjnej w Lublinie

po rozpoznaniu w dniu 14 października 2014 r.

sprawy **A. S.**

oskarżonego z art. 286 § 1 kk w zw. z art. 294 § 1 kk w zw. z art. 12 kk i in.

z powodu apelacji wniesionej przez prokuratora

od wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie

z dnia 7 kwietnia 2014 r., sygn. akt IV K 205/11

I. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że ustala, iż czynów przypisanych w punkcie I, II, III, V oskarżony dokonał poprzez wprowadzenie pokrzywdzonych w błąd co do zamiaru wywiązania się z zawieranych umów;

II. w pozostałej części zaskarżony wyrok utrzymuje w mocy;

III. zwalnia oskarżonego od zapłaty wydatków za postępowanie odwoławcze i określa, że ponosi je Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 7 kwietnia 2014 roku A. S. został skazany:

I. za przestępstwo z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k. na karę 2 lat pozbawienia wolności;

na mocy art. 46 § 1 k.k. orzeczono wobec oskarżonego obowiązek naprawienia w całości szkody wszystkim pokrzywdzonym;

II. za przestępstwo z art. 286 § 1 k.k. na karę 7 miesięcy pozbawienia wolności;

III. za przestępstwo z art. 286 § 1 k.k. na karę 7 miesięcy pozbawienia wolności;

IV. za przestępstwo z art. 284 § 2 k.k. na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności;

V. za przestępstwo z art. 286 § 1 k.k. na karę 7 miesięcy pozbawienia wolności;

na zasadzie art. 85 i 86 § 1 k.k. orzeczono karę łączną 2 lat pozbawienia wolności;

na podstawie art. 69 § 1 i 2 k.k. w zw. z art. 70 § 1 pkt. 1 k.k. wykonanie kary pozbawienia wolności warunkowo zawieszono na okres 5 lat;

zwolniono oskarżonego od zapłaty kosztów sądowych.

Apelację wniósł prokurator.

Zarzucił zaskarżonemu wyrokowi:

obrazę przepisów postępowania, mającą wpływ na treść orzeczenia, a mianowicie art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k., polegającą na:

- niedokładnym określeniu czynu opisanego w pkt I z art. 286 § 1 k.k. poprzez zaniechanie wskazania, iż oskarżony swoim działaniem wprowadził w błąd pokrzywdzonych oraz działał w celu osiągnięcia korzyści majątkowej,
- niedokładnym określeniu czynu opisanego w pkt II z art. 286 § 1 k.k. poprzez zaniechanie wskazania, iż oskarżony swoim działaniem wprowadził w błąd pokrzywdzonego oraz działał w celu osiągnięcia korzyści majątkowej,
- niedokładnym określeniu czynu opisanego w pkt III z art. 286 § 1 k.k. poprzez zaniechanie wskazania, iż oskarżony swoim działaniem wprowadził w błąd pokrzywdzonego oraz działał w celu osiągnięcia korzyści majątkowej,
- niedokładnym określeniu czynu opisanego w pkt IV z art. 284 § 2 k.k. poprzez zaniechanie wskazania, iż oskarżony przywłaszczył sobie powierzone mu pieniądze,
- niedokładnym określeniu czynu opisanego w pkt V z art. 286 § 1 k.k. poprzez zaniechanie wskazania, iż oskarżony swoim działaniem wprowadził w błąd pokrzywdzonego oraz działał w celu osiągnięcia korzyści majątkowej

i wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez zmianę opisu przypisanych oskarżonemu czynów.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Zarzut apelacji jest trafny, a jej wnioski częściowo zasadne.

Oskarżony został skazany za przestępstwa oszustwa, czyny z pkt. I, II, III, V. Przepis art. 286 § 1 k.k. określa zachowanie karalne jako doprowadzenie do niekorzystnego rozporządzenia mieniem poprzez wprowadzenie w błąd, wyzyskanie błędu lub wyzyskanie niezdolności do należytego pojmowania przedsiębranego działania.

Do znamion tych przestępstw należy więc wprowadzenie w błąd pokrzywdzonych.

Dokładne określenie zarzuconego, a następnie przypisanego oskarżonemu przestępstwa, powinno zawierać, poza wskazaniem czasu i miejsca jego popełnienia, niezbędny z punktu widzenia ustawowych znamion danego przestępstwa opis czynu, z pominięciem faktów i okoliczności nienależących do istoty tego czynu. Zarzucane oskarżonemu czyny w sposób niebudzący wątpliwości nie zawierały wskazanego znamienia, choć z uzasadnienia zaskarżonego wyroku (str. 32) wynika, że oskarżony wprowadzał pokrzywdzonych w błąd co do zamiaru wykonania przez siebie zawieranych umów. Jeśli treść zarzutu aktu oskarżenia była mało precyzyjna i nie odzwierciedlała dokładnie znamiona przepisu, obowiązkiem sądu było poprawienie tego w wyroku, bo redakcja orzeczeń zawartych w wyroku nie może nasuwać wątpliwości, za jaki czyn oskarżony ma ponieść dolegliwość. Nie mają przy tym istotnego

znaczenia pisemne motywy wyroku, bowiem podstawowe znaczenie ma sentencja, a uzasadnienie zawiera jedynie informację, jakie fakty (i na podstawie jakich dowodów) sąd uznał za udowodnione.

Z tych względów wnioski apelacji o uzupełnienie opisu przypisanych oskarżonemu czynów o ustalenie, że oskarżony wprowadzał pokrzywdzonych w błąd co do zamiaru wywiązywania się z zawieranych umów jest zasadny i uwzględniając go zaskarżony wyrok zmieniono.

Sąd Apelacyjny nie stwierdza uchybienia, na które powołuje się apelacja, polegającego na braku ustalenia, że oskarżony działał w celu osiągnięcia korzyści majątkowej. Opisy zarzucanych czynów, zawarte w zaskarżonym wyroku zawierają to ustalenie (k.1972-1975). Sąd Okręgowy uznał oskarżonego za winnego zarzucanych mu czynów (k.1975). Jeżeli ustalenie czynu przypisanego oskarżonemu następuje w wyroku w ten sposób, że sąd uznaje oskarżonego za winnego popełnienia "czynu opisanego w akcie oskarżenia" (albo "czynu zarzucanego"), oznacza to, że skazano oskarżonego za czyn, którego opis przytoczono w części wstępnej wyroku (zob. w. SN z 16 lutego 1995 r., III KRN 206/94, OSNKW 5-6/1995, poz. 38).

Niezrozumiały jest zarzut dotyczący przestępstwa przypisanego w pkt IV. Zarzucany czyn, którego opis przytoczono w treści zaskarżonego wyroku zawierał ustalenie, że oskarżony dokonał przywłaszczenia pieniędzy w kwocie 4.000 złotych (k.1975). Uznanie przez Sąd oskarżonego za winnego popełnienia zarzucanego mu czynu oznacza, że ustalenie to stało się ustaleniem sądu. Wniosek o zmianę wyroku zawarty w apelacji, aby opis tego czynu uzupełnić o ustalenie, że oskarżony przywłaszczył powierzone mu pieniądze, jest nietrafny. Sąd Okręgowy, za zarzutem aktu oskarżenia, ustalił, że oskarżony „po przyjęciu od niego (pokrzywdzonego) kwoty 9 000 złotych na zakup samochodu w jego komisie (...) oddał mu jedynie 5000 zł”. Opis zachowania sprawcy czynu zabronionego zamieszczony czy to w akcie oskarżenia, czy to w wyroku, musi, oczywiście, odpowiadać pełnemu zespołowi znamion określonych w przepisie ustawy karnej. Nie oznacza to wszakże, że jedyną formą realizacji tego wymagania jest wierne przytoczenie słów ustawodawcy. Dopuszczalne jest natomiast zarówno posłużenie się sformułowaniami równoważnymi językowo, jak i takie zwerbalizowane przedstawienie działania oskarżonego, które w sposób niepozostawiający wątpliwości odpowiada treści poszczególnych znamion przypisanego mu przestępstwa, albo w drodze nieodpartego logicznego wnioskowania świadczy o wyczerpaniu konkretnego elementu składającego się na ustawowy obraz określonego czynu zabronionego. Zawarty w wyroku opis czynu nie pozostawia wątpliwości co do tego, że oskarżony przywłaszczył powierzone mu mienie. Z tych względów, wniosku o zmianę zaskarżonego wyroku zawartego w pkt IV nie uwzględniono.

Na rozprawie Prokurator wnosił o uchylenie zaskarżonego wyroku na podstawie art. 440 k.p.k., gdyż tryb wydania wyroku budził wątpliwości, a kary wymierzone za przestępstwa z pkt II - V były niższe od uzgodnionych przez strony.

Zasadą jest, że sąd odwoławczy rozpoznaje sprawę w granicach środka odwoławczego (art. 433 § 1 k.p.k.). Art. 440 k.p.k. stanowi jeden z nielicznych wyjątków od tej zasady.

W art. 440 k.p.k. podstawę do uchylenia lub zmiany orzeczenia stanowi stan rażącej niesprawiedliwości, uniemożliwiający utrzymanie orzeczenia w mocy. Chodzi więc o uchybienia, które w sposób rażący naruszają poczucie sprawiedliwości. W grę wchodzi każda ze względnych przyczyn odwoławczych stwierdzona poza granicami zaskarżenia, pod warunkiem, że wpłynęła ona na orzeczenie, a jej natężenie jest takie, że w rażący sposób czyni to orzeczenie niesprawiedliwym. Treść przepisu art. 440 k.p.k. pozwala też na stwierdzenie, że nie odwołuje się on jedynie do sprawiedliwości karnomaterialnej, ale również do sprawiedliwości formalnej (proceduralnej). Jest tak wówczas, gdy orzeczenie ze względu na swoją materialną zawartość nie wymaga interwencji sądu odwoławczego, ale wydanie tego orzeczenia poprzedzone było rażącymi uchybieniami natury procesowej.

Doktryna prawa karnego procesowego oraz judykatura zgodne są co do tego, że „stan rażącej niesprawiedliwości tworzą uchybienia, które w sposób rażący naruszają poczucie sprawiedliwości” (zob. T. Grzegorzcyk, J. Tylman, Polskie postępowanie karne, s. 881.)

W orzecznictwie Sądu Najwyższego za sytuacje tworzące stan rażącej niesprawiedliwości uznaje się m.in.:

- istnienie poważnych wątpliwości, co do zasadności wyroku skazującego, gdyż „skazanie oskarżonego za określone przestępstwo jest sprawiedliwe tylko wtedy, gdy wina oskarżonego zostanie udowodniona w sposób zgodny z wymaganiami ustawy karnoprocesowej”(Zob. wyrok SN z dnia 1 grudnia 1994 r., III KRN 120/94, OSNKW 1995, nr 1–2, poz. 8.);
- istnienie poważnych wątpliwości, co do utrzymania w mocy wyroku uniewinniającego, choć w grę wchodziło skazanie, tyle że z innego przepisu, gdyż w takiej sytuacji nie dochodzi do osiągnięcia celu postępowania karnego, ukierunkowanego na wykrycie i pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sprawcy przestępstwa (art. 2 § 1 pkt 1 k.p.k.), a tym samym do realizacji podstawowej normy prawa karnego materialnego przewidującej, że kto popełnia czyn zabroniony pod groźbą kary przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełnienia, podlega odpowiedzialności karnej (art. 1 § 1 k.k.) (zob. wyrok SN z dnia 28 stycznia 2005 r., V KK 364/04, OSNKW 2005, nr 3, poz. 30; wyrok SN z dnia 21 września 2006 r., V KK 10/06, OSNwSK 2006, nr 1, poz. 1785.);
- istnienie istotnych wątpliwości co do winy sprawcy przestępstwa (zob. wyrok SN z dnia 16 listopada 1973 r., V KRN 392/73, Biuletyn SN 1974, nr 1, poz. 13.);
- istnienie wątpliwości, co do ustaleń faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, które są niespójne oraz oparte na całkowicie arbitralnych domniemaniach niekorzystnych dla oskarżonego (zob. wyrok SN z dnia 7 września 1994 r., III KRN 116/94, OSNKW 1994, nr 11–12, poz. 74.).

Rażąca niesprawiedliwość wynikająca z naruszeń procesowych to zatem takie uchybienie prawu procesowemu, które „niejako wypacza wynik postępowania” (zob. wyrok SA w Lublinie z dnia 14 czerwca 2005 r., II AKa 101/05, OSA 2007, z. 10, poz. 52).

W niniejszej sprawie żadna z powyższych okoliczności nie występuje.

Z zapisów protokołu rozprawy (k.1964) wynika, że o wydanie wyroku w trybie art. 387 k.p.k. wniósł Prokurator, ale jego wniosek został zaakceptowany przez pozostałe strony, a kary zostały ustalone w drodze porozumienia. Z treści tych zapisów wynika, że oskarżony uznał wniosek prokuratora za swój, a treść uzgodnionego wyroku za nienaruszającą jego praw. Obecny w czasie rozprawy prokurator uznał treść uzgodnionego wyroku za nienaruszającą zasad sprawiedliwości, zaskarżył go tylko w części dotyczącej opisu czynów. Popołnione błędy proceduralne nie miały wpływu na treść zaskarżonego wyroku.

Z powyższych względów nie podzielono zapatrywania Prokuratora, iż wyrok zaskarżony jest rażąco niesprawiedliwy z uwagi na naruszenie zasad rzetelnego procesu.